

Április hangversenyeink

2015. április 9.

CORVINA CONSORT

Salamone Rossi: Héber nyelvű zsoltárok & Szonáták

Zsidó barokk muzsika/Jewish baroque music

Salamone Rossi (c1570-c.1630): The Songs of Solomon & Sonatas

Tehilim 8./Psalm 8. - Lamnatseah 'al haggittit

Tehilim 12./Psalm 12. - Lamnatseah 'al hasheminít

Isaias 35: 1-2, 5-6, 10 - Yesusum midbar

Sinfonia nona

Sonata sopra l'Aria della Romanesca

Brando secondo

Corrente quarta

Tehilim 80:4, 8, 20./Psalm 80:4, 8, 20. - 'Elohim, haskivenu

Tehilim 128./Psalm 128. - Shir hamma'alot

Tehilim 146./Psalm 146. - Haleluya, Haleli, nafshi

Sonata ottava sopra l'Aria „E tanto tempo hormai”

Sonata decima sopra Aria della Romanesca

Tehilim 67./Psalm 67. - Lamnatseah, bingiot

Tehilim 137./Psalm 137. - 'Al naharot bavel

Tehilim 124./Psalm 124. - Shir hamma'alot

Sinfonia seconda

Gagliarda ottava detta la Soriana

La sua Corrente (Corrente sesta)

Brando primo

Sonata duodecima sopra la Bergamasca

Tehilim 118:21-24./Psalm 118:21-24. - 'Odekha ki 'anitani

Tehilim 118:26-29./Psalm 118:26-29. - Barukh habba beshem

Tehilim 128./Psalm 128. - Shir hamma'alot

www.corvinaconsort.hu (<http://www.corvinaconsort.hu>)

Corvina Consort

Művészeti vezető: Kalmanovits Zoltán

Pintér Ágnes – szoprán

Andrejszki Judit – szoprán, continuo

Pászti Károly – tenor

Draskóczy Balázs – tenor

Kalmanovits Zoltán – bariton

Demjén András – basszus

Vitárius Piroska – barokk hegedű

Kertész Ágnes – barokk hegedű

Szabó Zsolt – viola da gamba

Salamone Rossi a 16. század végétől a 17. század elejéig aktív muzsikusként

-

zeneszerzőként és hegedűsként – működött a Gonzaga család szolgálatában a mantovai udvarban. Életéről nagyon keveset tudunk.

Valamikor

az 1570-es évek körül született és 1630 körül halt

meg. Ezt a kevés információt nagyszámú műveinek kiadásából ismerhetjük.

Hat kötet

madrigál, egy-egy kötetnyi duett és canzonetta, négy

kötet hangszeres mű (sonata, sinfonia és különböző táncok), egy balletto és egy

kötet héber nyelvű motetta látott napvilágot művei

közül nyomtatásban.

Rossi életét és alkotásait beárnyékolják kortársai, elsősorban Monteverdi és

Gastoldi. Kísérletező kedve, zenei újításokra törekvő egyénisége mindenképpen nagyobb figyelmet érdemel az utókor részéről. Első madrigálkötetében (1600) – korábbi példa nélkül – elsőként közöl lant-tabulatúras kíséretet a szoprán szólamkönyvben. Második madrigálkötete (1602) már külön basso continuo szólamot tartalmaz, mellyel egyértelműen utat mutat a kíséretes monodia irányába, és három évvel megelőzi Monteverdi hasonló irányú próbálkozásait. 1607-ben megjelent Sinfonie e Gagliarde kötetében találhatjuk a zeneirodalom első triószonátáit. Ő volt az egyetlen olyan zeneszerző, aki többszólamú héber nyelvű műveket komponált zsinagógai használatra és azokat összegyűjtve nyomtatásban megjelentette (Hashirim asher li'shlomo, 1622/23). Erre csak évszázadokkal később, a 19. századtól kezdve találunk újabb példákat.

Salamone Rossi egy nagy múltú zsidó családból származik. Ősei Kr. u. 70 körül a Római Birodalom Itáliájában telepedtek le. A Rossi név héber fordítása: Me-Ha-Adumim. A Rossi családban generációk óta többen is muzsikusok voltak. Salamone nővérét – aki szintén a mantovai udvarnál szolgált – a kor egyik ünnepelt, virtuóz énekesét, Madama Europa művésznéven ismeri a zenetörténet.

A 15-16. századi Itáliában egyre nagyobb teret hódít a humanizmus. Ez alól a zárt közösségekben élő zsidók sem tudják kivonni magukat. Az emberek nyitottakká válnak egymás kultúrájának megismerése iránt. Felfedezik a klasszikus filozófiát, irodalmat, képzőművészetet. A zsidó muzsikusok megismerik a „nyugati zenét” és sokan keresztény uralkodók udvarainál vállalnak szolgálatot. A mantovai udvar, a Gonzaga család híres ebben a korban nyitottságáról. Így nem véletlen, hogy Vincenzo herceg udvarában több zsidó is szolgálhatott. Több udvari zenész, színész, énekes, táncos, és maga az udvari táncmester is zsidó származású volt. Ebből az mantovai zsidó közösségből kiemelkedik Salamone Rossi alakja.

Mantovában és szerte Itáliában több keresztény származású Rossi is működött. Mivel teljes mértékben sohasem asszimilálódtak a zsidók a keresztény közösségekben, így legtöbbször a Salamone Rossi Hebreo nevet használta műveinek kiadásánál, hogy megkülönböztesse magát keresztény névrokonaitól.

Kétség kívül az egyik legjelentősebb műve a velencei Bragadini család kiadásában megjelent Hashirim asher li'shlomo című gyűjteménye, melyben 33 héber nyelvű zsoltárt és himnuszot adott közre zsinagógai használatra. A korabeli „nyugati zene” stílusát magánviselő sorozat címét Salamon énekeinek lehetne fordítani, ami egyfajta szójátékot jelent. Egyrészt utal a szerző nevére, másrészt a zsidóság egyik legfontosabb bibliai könyvére, az Énekek énekére, melynek szövegeit Salamon királynak tulajdonítják.

A kötet 33 motettát tartalmaz, melyek szólamszáma háromtól nyolc szólamig terjed. Szövegük javarészt zsoltár, bibliai részletek, néhány

himnusz és imádság a szombati és ünnepnap i zsinagógai szertartásokhoz, valamint egy esküvői óda. A megzenésítés módja lényegében tükrözi a kor Európájának zenei arculatát. Zeneisége egyszerre vissza- és előremutató: a stilo anticótól az éppen kialakuló monodiáig, a cori spezzati (kétkórusos technika) és a secunda prattica kromatikus stílusáig szinte minden irányzat képviselteti magát. A kor modern európai zenéjével szemben a legtöbb zsidó közösség őrizte a saját ősi hagyományait, így a zsinagógai éneket is. A zsinagógai éneklés hagyománya több ezer éve, szájról-szájra öröklődött. A kezdetektől egyszólamú ének elsősorban megtanult zenei motívumokból improvizatív módon jött létre, jellemzően modális zene volt, ritmikáját szabadon kezelve, a szövegek lejtése határozta meg. Néhány újító szándékú közösség azonban létezett a 17. század elején, akik nyitottak voltak az új iránt. Ezek egyike a Modena városában működő zsinagógai közösség, és vezetőjük Rabbi Leon de Modena. Leon de Modena kiáll az újítások mellett, ezt jelzi többek között, hogy ő írja az ajánlást Rossi kötetéhez. Egyre több közösség követi az újításokat (Velencében, Rómában), ám igazán ezek nem tudtak kibontakozni, mert nem sokkal Rossi halála után, az 1630-as években az itáliai területek nagy része a Habsburgok fennhatósága alá kerül, akik üldözték a zsidókat, így ezek a közösségek erejüket veszítették. Két évszázadnak kellett eltelnie, hogy újra előtérbe kerüljenek az újítási törekvések. A kötet tovább sorsa is ebben az időszakban vesz új fordulatot. Edmond de Rothschild báró itáliai utazásai során bukkan rá az egyetlen eredeti nyomtatott kiadásra (egy-egy szólamkönyv másolatáról tudomása van a zenetörténetnek), mely nyolc szólamkönyv formájában maradt fenn. Ezeket átadta a párizsi Nagy Zsinagóga kántorának, Samuel Naumbourgnak, aki felismerve az egyedülálló gyűjteményt, modern partitúrába átírta és közreadta 1877-ben. Az eredeti példányok tanúsága szerint Velencében, Giovanni Calleoni nyomtatásában, a Pietro és Lorenzo Bragadini kiadó gondozásában jelent meg, 5383-ban (zsidó naptár=kb. 1622/23).

Kalmanovits Zoltán

2015. április 16.

TERCINA RÉGIZENE EGYÜTTES

Harlekin búsul

www.tercina.hu (<http://www.tercina.hu>)

Vitárius Piroska - barokk hegedű

Kállay Katalin - furulyák

Győri István - lant, barokk gitár

Közreműködik:

Györgyi Anna - Jászai Mari-díjas színművész

Kormos István verse az életét eltékozló, a szabályokat felrúgó művészről szól.

Műsorunk egy furcsa farsangi -karneváli - vásári komédia, mely hol kacagtat, hol meghökkent. A bohóc örök melankolikus - tragikus és egyben komikus alakját járjuk körül Villon, Lewis Carroll, Odgen Nash, Vas István és Kosztolányi Dezső költeményeivel. Zenei anyagunk ismert és kevésbé ismert szerzők művei, ezúttal kissé megbolondítva: így lesz Vivaldiból néhány ütem erejéig klezmer muzsika, C. Ph. E. Bach Polonaise-éből rezesbanda indulója, Falconiero Csatájából mese-aláfestőzene. Fontana, Telemann és Purcell komoly, emelkedett muzsikájával a szomorú bohóc alakját idézzük meg. És ki lehetne a téma jobb ismerője, mint Pablo Picasso, akinek számos bohóc-ábrázolása vetítjük. Giuseppe Arcimboldo zöldség- gyümölcs- és állatarcú emberei Biber Sonata representativa c. hangfestő zenéjével a felhőtlen komédiát, Rembrandt önarckép-sorozata pedig a bohém művész fiatalságát, majd öregedését jeleníti meg. Így farsangi műsorunk is teljesebb képet ad a mulatságról és a mulattatókról.

Harlekin búsul
 Hang-szó-kép

Andrea Falconiero: L' Eroica
 Kosztolányi Dezső: A komédiás dala
 Antonio Vivaldi: g-moll triószonáta II-III. tétel
 Weöres Sándor: A paprikajancsi szerenádja
 Giovanni Battista Fontana: Sonata Seconda
 Andrea Falconiero: Battalia
 Odgen Nash: Isabel kalandjai (ford. Végh György)
 Vas István: Határozók és költőszavak
 C. Ph. E. Bach: két duó: Polanaise – Presto – Polonaise
 Lewis Carroll: Szajkóhukky (ford. Weöres Sándor)
 Heinrich Ignaz von Biber: Sonata Representativa
 Kosztolányi Dezső: Ördögösök
 Georg Philipp Telemann: g-moll triószonáta III. tétel
 Francois Villon: Ballada a senki fiáról (Faludy György átköltése)
 Georg Philipp Telemann: g-moll Triószonáta IV. tétel
 Kormos István: Harlekin búsul
 Henry Purcell: g-moll Chaconne

valamint Pablo Picasso, Giuseppe Arcimboldo és Rembrandt van Rijn alkotásai.

2015. április 30.

RECERCARE RÉGI ZENEI MŰHELY

Musica Ficta

Suda Magdolna – ének
 Kallai Nóra – viola da gamba
 Nagy Csaba – reneszánsz lant
 Reményi Árpád – reneszánsz lant
 Sipos Csaba- dob, ütők
 A Recercare Régi Zenei Műhely négy éve alakult azzal a céllal, hogy elsősorban a Veszprém vonzaskörzetében élő, vagy oda valamilyen

szállal kötődő, régi zenével foglalkozó muzsikuskoknak lehetőséget biztosítson együttgondolkodásra, kísérletezésre és fellépésre. A műhely, ahogy azt a neve is mutatja, nem állandó tagokból álló, kötött formáció, hanem egyfajta befogadóhely. Ennek eredményeképpen a tagok létszáma is változhat annak függvényében, épp milyen zenével foglalkozik az együttes.

A műhely profilja a középkori és reneszánsz egyházi és világi zene, illetve e két

terület lehetséges összefonódási felületei. Az énekhang központi szerepet játszik mind a darabválasztásban, mind a feldolgozásban,

de a hangszerelésnél nem törekszenek feltétlenül történeti hűsége, inkább a zene lényegét próbálják meg felfejteni, szabadon kezelve

a rendelkezésükre álló régi hangszerek – lantok, vihuelák, gembák –, és az ezekhez társuló ütőhangszerek adta lehetőségeket.

Az együttes számos koncertet adott már Veszprém, többek között az Érseki Palotában, a Dubniczay palotában (László Károly gyűjtemény), a Jezsuita kápolnában és különböző templomokban, valamint a Balaton-felvidék különféle településein, például Felsőörsön és Pécselyen.

Az együttes egyik alapító tagja, Nagy Csaba szervezi a festői környezetben lévő

Jezsuita kápolnában immár második alkalommal, nagy sikerrel megrendezett veszprémi Régi Zenei Koncertek sorozatot, melyen az együttes idén

Musica Ficta címmel adott koncertet.

A műhely tervei között szerepel a középkor végi „ars subtilior” stílusú darabok

felkutatása, feldolgozása, és közönséggel való megismertetése.

F. Landini: Gram piant' agli ochi

F. Landini: Amar sí gli alti

J. Ciconia: Chi nel servir antico me conduce

Anónimo: Si d'amor pena sentís

G. Dufay: Adeau ces bons vins

G. Dufay: Lamentatio Sanctae Matris Ecclesiae Constantinopolitanae

Anónimo: Al alva venid

L. de Narvaez/M. De Fuenllana: Romance del Rey moro

D. Ortiz: Recercada Quarta (sobre la folia)

J. dell Enzina: Más vale trocar

C. de Morales/E. de Valderrabano: Et in spiritum sanctum

J. Vásquez/M. Fuenllana: ¿Con qué la lavaré?

N. Gombert/E. de Valderrabano: Assiste parata

D. Pisador: Si la noche

Josquin Desprez: Allégez moy

J. Arcadelt: O felici occhi miei

Alonso: Tir' alá, que non quiero